

Paleum-Gjerde og bergenseren Henning Horn raser mot Store Norske:

Sperrer for private

Paleum-eier Ole Einar Gjerde og den mediesky, velstående bergenseren Henning Horn vil starte privat gruvedrift på Horn-familiens enorme eiendom rundt Operafjellet på Svalbard. Men bak ryggen på Horn-familien har Store Norske Spitsbergen Kulkompani tatt funnpunkter på den private eiendommen som sperrer for planene.

- Vi ønsker å starte kulldrift på eiendommen, men vi blir sperret av Store Norske, sier Hønefoss-investor og Paleum-eier Ole Einar Gjerde til Kapital. Sammen med sin mangeårige forretningsvenn Arnstein Skaare fronter han prosjektet, ettersom Horn-familien ikke ønsker å uttale seg direkte til Kapital.

De to parhestene Gjerde og Skaare forteller at det har brygget opp til strid mellom den velstående Horn-familien og det statlige kullselskapet Store Norske Spitsbergen Kulkompani. Stridens kjerne er kullforekomstene på den 215.000 kvadratkilometer store eiendommen Austre Adventfjord på Svalbard som ble kjøpt av Horn-familiens pater familias, skipsreder Jacob Kjøde i 1937. Eiendommen, som er Svalbards største privateide område, er i dag eid av Kjødes barnebarn Henning Horn, Kari Horn og Elin Horn Galtung og arvingene etter deres avdøde bror Johan Jacob Horn som gikk bort i fjor.

Nå ønsker familien, med Henning Horn i spissen, å utnytte kullressursene på eiendommen som foreløpig er estimert til 20 millioner tonn. Med seg på laget har de fått skinnhandler Ole Einar Gjerde fra Hønefoss, som fikk økt kjendisstatus over natten da han i 2003 tok over det skandaleombruste eiendomsselskapet Paleum fra den fallerte investoren Tor Arne Uppstrøm. Gjerde er nå ferdig med opprydningen i Paleum, et kjøp han i dag betegner som "ingen stor forretning", og nå håper han å gjøre en større forretning på kull.

Hønefoss-investoren er for øvrig også kjent som mannen som ryddet opp da barndomsvennen Tor Eldar "Totto" Hagen stakk av med mellom 15 og 20 millioner kroner fra kassa på Nor-

KULLGRAVER: Bergenseren Henning Horn her sammen med sin nå avdøde mor, Elin Horn, i forbindelse med gjenåpningen av Fantoft Stavkirke i 1997. Kirken er eid av familien Horn som også tok kostnaden med å gjenreise kirken etter at den brant ned til grunnen i 1992. Nå ønsker Horn-familien å utnytte kullressursene på den enorme eiendommen på Svalbard.

FOTO: BERGENS TIDENDE

way Cup, og han var i sin tid også storaksjonær og styremedlem i aksjejoblen Screen Media, der finansakrobaten Thomas Øye var i fri utfoldelse.

Nå sikter Gjerde tydeligvis i en litt høyere liga når det gjelder forretningspartner, og han har altså teamet opp med en av Bergens fineste familier. Samarbeidet ble nylig formalisert gjennom det nystiftede aksjeselskapet Austre Adventfjord.

Bare trist

Både Gjerde og Skaare er på vegne av Horn-familien opprørte over Store Norskes opptreden på den private Svalbard-eiendommen. Horn-familien eide tidligere 20 prosent av Store Nor-

ske, og familierederiet drev frakt av kullet frem til 1978. Nå mener de Store Norske har gått bak ryggen på sin tidligere samarbeidspartner, ettersom det statlige kullselskapet på begynnelsen av 90-tallet oppgav til Horn-familien at deres område ikke var interessant for kullselskapet. På 70-tallet signerte nemlig familien en avtale med Store Norske om utvinning av kull på eiendommen, samt at reservene i Operafjellet skulle inngå i Store Norskes reserver. Store Norske ble også gitt rettigheter til familien Horns utmål på eiendommen. Men i 1992 ble avtalene sagt opp av det statlige kullselskapet med den begrunnelse at "utmålene i Austre Adventfjord ikke lenger (er)

gruveplaner

interessante for oss og avtalen med Deres selskap ble derfor sagt opp fra oktober 1992". Dermed lot familien Horn utmålene utløpe rundt tusenårsskiftet.

– Uten å kontakte Horn-familien tar Store Norske funnpunkter på eiendommen i 2008 og 2011, sier Skaare til Kapital. Dermed var konflikten i gang.

I ettertid har Horn-familien tatt de samme funnpunktene i tillegg til andre funnpunkter, men loven sier at den som har det første funnpunktet kan ta utmål. Nå ber Horn-familien Store Norske si fra seg de funnpunktene som blokkerer for deres planer og i sommer ble styreleder Annette Malm Justad invitert til et møte med advokat Sveinung Flaaten i advokatfirmaet Hjort, der Henning Horn og Arnstein Skaare deltok. I et oppsummerende brev vedrørende møtet, som Kapital har fått tilgang til, argumenterer Horn-familien med at kullforekomstene som Store Norske har tatt på den private eiendommen kun inngår som en reserveforekomst for selskapet med en tidshorisont på 15–20 år.

“Henning Horn og Austre Adventfjord ser det slik at disse kullforekomstene ikke er nødvendige for Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS' fremtidige virksomhet på Svalbard, idet Store Norske Spitsbergen Kulkompani har store reserver på egen grunn og på statens grunn, (...)” heter det i brevet.

Horn understreker i brevet at Austre Adventfjord ønsker å utvinne ressursene umiddelbart og at selskapet ønsker å ansette alle dem

som nylig fikk sparken i Store Norske (se egen sak side 14). Det er imidlertid få tegn som tyder på at Store Norske vil gi lett slipp på Operafjellet. Brevet er fortsatt ubesvart, og i Store Norske er forespørselen ikke ferdigbehandlet.

– Hva synes du om planene til Horn-familien?

– Det ønsker jeg ikke å kommentere.

NYE EVENTYR: Hønefoss investor og Paleumeier Ole Einar Gjerde skal sammen med bergenseren Henning Horn starte kull-gruveselskap på Svalbard.

Det er en prosess som foregår i selskapet nå, sier administrerende direktør Per Andersson i Store Norske Spitsbergen Kulkompani.

– Er Operafjellet et interessant område for Store Norske?

– Operafjellet ligger inne i vår langtidspan, det er ikke noe nytt i det, sier Andersson.

Det som har irritert Skaare og Gjerde ytterligere er at Store Norske i

sommer leide inn ekspertise fra Sveits for å hjelpe selskapet med å laser-scane og fotografere blant annet Operafjellet. Det tyder ikke akkurat på at Store Norske er i ferd med å ønske

Austre Adventfjord velkommen.

– Vi synes det er trist at Store Norske på kanten av stupet sperrer for alle disse nye arbeidsplassene som samtidig hindrer Horn i å drive på egen privat grunn. Store Norske har nok reserver til å drive i 30, 40 og 50 år på egen grunn, sier Skaare.

Varsler er med

Med seg på laget i det private gruveselskapet har Gjerde og Horn fått med seg den pensjonerte driftsingeniøren i Store Norske, Bjørn Fjukstad. Fjukstad er mannen som i fjor sommer sendte et varslingsbrev til Nærings- og handelsdepartementet der han uttrykte sin bekymring over måten Store Norske nå blir styrt på. Spesielt kritisk er han til det store oppredningsverket som selskapet har tatt i bruk. Fjukstad varslet blant annet om at Store Norske kom til å få et gigantunderskudd i fjor, noe regnskapene for 2012 et halvt år senere bekreftet. Fjukstad var i sin tid med på oppstarten av Svea-gruven for Store Norske og regnes som en nestor på gruvedrift. Planen er at 74-åringen skal drive gruven for Austre Adventfjord.

– Hvordan skal dere klare å tjene penger når ikke Store Norske greier det?

– Det er ingen sak, for alle andre kullprodusenter rundt om i verden tjener jo penger på samme prisen. Vi skal leve godt på 75 dollar pr. tonn, men vi skal drive gruve og ikke med alt annet slags tøv, sier Fjukstad.

– Hva mener du med tøv?

– Men se på bemanningen i Store Norske! Det er jo en administrasjon som er stor nok til et verdenskonsern. Man trenger ikke mer enn en ti-tolv mann for å drive et gruveselskap, sier driftsingeniøren som opplyser at han sluttet i protest i 2011 da han så hvordan Store Norske ble drevet.

– Blir dette en takk for sist til Store Norske – hvis dere klarer å tjene penger med et helt nytt gruveselskap?

– Du, det er ikke min feil at de driver selskapet i grøfta, sier Fjukstad.

Investeringsbeløpet i Austre Adventfjord er ifølge Skaare beregnet til 420 millioner kroner.

– Det sier seg selv at Gjerde og Horn er veldig sentrale i investeringen, og det vil kun være snakk om norsk kapital, sier Skaare.

Ingun Stray Schmidt
iss@kapital.no